

жетне право, сфера оподаткування тощо), результати яких мали не лише наукове, а й важливе прикладне значення та сприяли становленню фінансової науки як самостійної галузі економічного знання.

Таким чином, можна констатувати, що специфіка розвитку економічної науки в Україні на зламі XIX–XX ст. полягала у суттєвому впливі на її формування наукових досліджень плеяди університетських учених-економістів, результати яких безпосередньо впроваджувалися у навчальний процес та апробувалися в студентських аудиторіях. І вагоме місце у цьому процесі відігравав Київський національний економічний університет, у стінах якого працювали відомі вчені у різних галузях економічної науки, які плідно співпрацювали з науковцями НАН України та економічних закладів різних країн світу, а здобутки їхніх наукових досліджень свого часу стали фундаментом для подальшого розвитку економічних знань і формування їх у такому вигляді, якими вони представлені сьогодні.

Література

1. Дослідження з історії економічної думки в Україні (кінець XIX — XX ст.) / Ред. Т. І. Дерев'янкін. — К.: Наук. думка, 1996. — 139 с.
2. Звіт по темі «Історія Київського державного економічного університету» / Укл. Т. Д. Бондар. — К.: КДЕУ, 1995. — 370 с.
3. Київський інститут народного господарства ім. Д. С. Коротченка (1912–1972 рр.). До 60-річчя з дня створення інституту. — К., 1972. — 24 с.
4. *Коропецький І.С.* Українські економісти XIX століття та західна наука. — К.: Либідь, 1993. — 192 с.
5. Нариси з історії економічної думки на Україні / Відп. ред. Д. Ф. Вірник. — К.: Вид-во АН УРСР, 1956. — 387 с.
6. *Слуцкий Е. Е.* Теория предельной полезности. — К., 1910: Інститут рукописів ЦНБ ім. В. І. Вернадського. Ф. 1, № 44850.
7. *Туган-Барановский М. И.* Очерки из новейшей истории политической экономии и социализма. — СПб., 1903. — 434 с.
8. *Туган-Барановский М. И.* Учение о предельной полезности хозяйственных благ как причине их ценности // Юридический вестник. — М., 1890. — № 10. — Т. 2. — С. 192–230.
9. Sulla teoria del bilancio del consumatore // *Giornale degli economisti e rivista di statistica.* — 1915. — Vol. 51. — Yuly. — P. 1–26.

Надійшла до редакції: 15.01.2010

УДК 330.33.01

М. І. Дуба, д-р екон. наук, професор,
Є. С. Осадчий, асистент,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ЕКОНОМІЧНЕ ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ ТА ВИЗНАЧЕННЯ БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ

Проаналізовано теоретико-методичні підходи до визначення суті та економічного трактування поняття «банківський капітал». Досліджено соціально-економічну сутність та взаємозв'язок між категоріями «капітал» та «банківський капітал».

В статье проанализировано теоретико-методические подходы, к определению сути и экономической трактовке понятия «банковский капитал». Авторы исследуют социально-экономическую сущность и взаимосвязь между категориями «капитал» и «банковский капитал».

The determination of «bank capital» is analyzed in the article. The authors the article point the different going near interpretation essence of capital, examine concept bank capital.

Ключові слова: капітал, банківський капітал, фінансові ресурси.

Ключевые слова: капитал, банковский капитал, финансовые ресурсы.

Key words: capital, bank capital, financial resource.

На даному етапі існують різні підходи до розуміння капіталу банку, розуміючи під ним власні кошти чи власний капітал банків та його достатність для покриття прийнятих ризиків. Національний Банк України через встановлення нормативів адекватності капіталу санкціонує його допустимі мінімальні розміри та граничні співвідношення щодо загальних активів, саме тому власний капітал грає важливу роль у банківській дилемі «ризик—дохід». Збільшення власного капіталу знижує ризик банківської діяльності, стабілізуючи зростання доходів, страхуючи банки від банкрутства, але зменшуючи очікуваний дохід, оскільки акціонерний капітал до-рожчий, ніж залучені клієнтські ресурси. Головні питання управління активами та пасивами, таким чином, зводяться до визначення оптимальної величини банківського капіталу.

Розуміння суті банківського капіталу дає змогу будувати ефективні взаємовідносини між банками та їх клієнтами, значною мірою впливати на процеси регулювання банківської діяльності. Відсутність єдиного погляду на визначення суті банківського капіталу зумовлена, головним чином, неоднозначністю визначення поняття «капітал», одним із різновидів якого є капітал банківський. Детальне вивчення категорії «капітал» дасть змогу з'ясувати підходи до визначення поняття «банківський капітал», ґрунтовніше зрозуміти його суть і понятійний апарат, використовуваний для характеристики банківського капіталу.

Окремі аспекти проблеми банківського капіталу та пошуку шляхів його ефективного функціонування висвітлено в працях ряду вітчизняних науковців — М. Алексеєнка, В. Гейця, О. Дзюблюка, Л. Примостки, В. Міщенко, А. Мороза, М. Савлука, Н. Васильків та ін.

Капітал — багатоаспектна, складна категорія. А. Сміт розглядав капітал як запас, що використовується для господарських потреб і приносить дохід; Д. Рікардо — як ту частину багатства, що зайнята у виробництві та необхідна для приведення в дію праці; А. Маршал — як сукупність речей, без яких виробництво не могло б здійснювати з однаковою ефективністю, але які не є безкоштовними дарами природи. Перелічені підходи до визначення капіталу, на нашу думку, є дещо однобічними, оскільки пов'язують капітал з сукупністю речових факторів виробництва. Вони не враховують того факту, що капітал не є статичним, він постійно знаходиться в русі, проходить різні стадії та набуває різних форм продуктивного, товарного та грошового капіталу [1, с. 28].

За К. Марксом, капітал — це вартість, котра приносить додаткову вартість. У більш широкому аспекті під капіталом розуміється цінність, яка приносить потік доходу. Після визначення сутності капіталу як вартості, що приносить додаткову вартість, К. Маркс наголошував: «капітал є рух, процес кругообігу, що проходить різні стадії». Тому капітал можна зрозуміти лише як рух, а не як річ, що перебуває в спокої.

Капітал — це не річ, а виробничі відносини, які втілені в речах і надають цим речам специфічного соціально-економічного характеру. Тому капітал розглядають не стільки як сукупність технічно-організаційних, скільки як сукупність соціально-економічних відносин, що може функціонувати лише за певних умов.

Термін «капітал» (лат. *Capitalis* — головний) означає багатство у формі грошових ресурсів, нерухомості, цінних паперів, яке використовується для його збільшення. Вперше спробу наукового аналізу капіталу здійснив Арістотель, який увів у науковий обіг поняття «хремастика», що походить від грецького слова «хрема» й

означає «майно», «володіння». Під хремастиком мислитель розумів мистецтво наживати достаток або діяльність, спрямовану на нагромадження багатства, отримання прибутку. Сам же термін «капітал» почав набувати свого сучасного змісту близько 1770 року з появою праць відомого французького вченого XVIII ст. А. Тюрго [2, с. 158].

Багато дослідників притримуються думки, що капітал є формою багатства, яка ототожнюється із сукупністю засобів виробництва. За висловом А. Сміта, капітал — це запас, який використовується для господарських потреб і приносить дохід. Дж. С. Мілль розглядав капітал як попередньо накопичений запас продуктів минулої праці. В свою чергу, представник класичної школи політичної економії С. Сімонді вважав, що капітал являє собою постійну цінність, яка не витрачається, а лише примножується. А. Маршалл трактує капітал — як сукупність речей, без яких виробництво не могло б здійснюватися з рівною ефективністю, але які не є безплатними дарами природи.

Систематизувавши різні підходи в трактуванні капіталу можна дати визначення суті капіталу:

1. Предметно-функціональний підхід, згідно з яким капітал прирівнюється до ресурсів, запасів, факторів виробництва. Класики буржуазної політичної економії А. Сміт та Д. Рікардо ототожнювали капітал з нагромаженою працею, різними запасами (засобів і предметів праці) незалежно від характерних суспільних умов і відносин. Так, у своїй праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» А. Сміт розглядав капітал як накопичений запас засобів виробництва (накопичене багатство), що використовується для господарських потреб і приносить дохід [7, с. 207]. Д. Рікардо, розвиваючи далі вчення А. Сміта, наголошував: «Капітал — це та частина запасів виробництва, яка використовується для отримання прибутку» [8, с. 130]. Значну увагу дослідженню сутності капіталу приділяв Дж. С. Мілль, який стверджував «Капітал — це початковий накопичений запас продуктів колишньої праці». Засновник теорії «трьох факторів» Ж. Б. Сей розглядав капітал поряд із землею та працею як один із факторів, на яких базується виробництво. Подальшого розвитку теорія «трьох факторів» набула у працях А. Маршала, який зазначав, що головна властивість капіталу — це здатність приносити дохід. Має слушність думка Д. Хаймана, який пропонує таке визначення: «Капітал — це ресурс тривалого використання, створений з метою виробництва більшої кількості товарів і послуг». Аналогічні трактування подають інші економісти Заходу.

Зауважимо, що основні риси економічної категорії капіталу, які визначили класичні економісти, взяли за основу інші дослідники. Водночас необхідно наголосити, що сучасна західна економічна теорія, всебічно розкриваючи матеріально-речовий зміст категорії капіталу, принципово ігнорує його соціально-економічну природу відносин між людьми, концентруючи при цьому увагу здебільшого на речовій, а не на грошовій формі капіталу, що пояснюється об'єктивними економічними умовами розвитку суспільства на той період.

2. Суспільно-економічний підхід, головну позицію по даному підходу визначив К. Маркс. Він трактував капітал як не річ, а суспільне, належне певній суспільно-історичній формації виробниче відношення, яке втілене в речі й надає їй специфічного суспільного характеру. Джерелом формування капіталу він вважав додаткову вартість, яка створювалася додатковою працею найманих працівників виробничої сфери. Відповідно, капітал, у трактуванні марксистів, виступав причиною та засобом експлуатації найманих працівників, а виробничі відносини капіталістичного суспільства — як відносини з приводу розподілу додаткової вартості.

З огляду на вищесказане вчені марксистської школи політекономії стверджували, що капітал — це не лише річ, а певне суспільне виробниче відношення, представлене в речах, й надавали йому специфічного суспільного характеру.

Тобто з даним підходом капітал трактується як економічна категорія, і як специфічні економічні відносини. Прихильники цього підходу намагалися дати характеристику суспільно-економічній сутності капіталу в тісному взаємозв'язку з економічними відносинами між суб'єктами у суспільстві та виявити джерело самозростання вартості.

Вищенаведені погляди на капітал різних науковців доповнюють один одного, поєднуючи матеріально-речовий зміст і суспільно-економічну форму капіталу, в єдності яких, на нашу думку, й розкривається його глибинна економічна сутність.

3. Монетарний підхід. Цей підхід отожднює капітал з грошима або їхніми замінниками — кредитними грошима, тобто з грошовими ресурсами, здатними приносити їхнім власникам дохід у вигляді процентів. У сучасній економічній науці капітал трактується, перш за все, як джерело процента і як дисконтований потік доходу. Такої позиції дотримуються Дж. Кларк, Л. Вальрас та І. Фішер, розглядаючи капітал як абстрактну виробничу силу. На їхню думку, будь-який елемент багатства, здатний приносити дохід власнику тривалий час, може вважатися капіталом. Зокрема, І. Фішер зауважував, що вартість капіталу визначається шляхом дисконтування. Деякі економісти (Дж. Робінсон, Р. Дорнбуш) визначальну роль у капіталі відводять грошам як універсальному товару, необхідному для всіх. Звичайно, це так, але, на нашу думку, наголошувати на тому, що капітал — це лише гроші, не зовсім правильно, адже ті гроші, які не приносять прибутку, не можна вважати капіталом.

З вищевикладеного стає очевидно, що прихильники монетарного підходу, звертаючи увагу здебільшого на доходи, здатні приносити гроші, не виявляли головної сутності — реального джерела матеріальних цінностей, які є еквівалентом грошей, джерелом позичкового процента, дивідендів тощо. При цьому вони залишали поза увагою теорію доходів як перетворення форм додаткової вартості та їхній розподіл між різними групами суб'єктів економічних відносин.

Західні економісти сучасності повніше розкрили матеріально-речову структуру капіталу, пов'язали його з благами та з часом. Водночас вони не доповнюють матеріально-речовий аспект капіталу характеристикою його суспільно-економічної форми, не розглядають капітал в органічному взаємозв'язку з відносинами між людьми, що означає односторонність підходу до трактування сутності цієї категорії. Так, І. Фішер визначав капітал як запас багатства у певний час, як здатність багатства і власності приносити їх власнику постійний дохід у вигляді «потоків послуг». Дж. Хікс розглядав капітал як сукупність товарів виробничого призначення.

Вітчизняні економісти категорію «капітал» розглядають теж з різних підходів. Заслугує на увагу позиція вчених О. А. Устенка, С. В. Мочерного і С. В. Фомішина, які стверджують, що «Капітал — це економічна категорія, яка має свій речовий зміст і суспільну форму» [5, с. 287]. Викликає певний інтерес і думка В. О. Рибалкіна, М. О. Хмелевського, які вважають, що «Капітал — це:

- 1) самозростаюча вартість;
- 2) виробничі відносини між найманими працівниками і власниками засобів виробництва;
- 3) рух вартості».

А. С. Гальчинський, розглядаючи грошовий, лихварський і позичковий капітали, зазначає: «Капітал як чинник виробництва має свої особливості і є похідним чинником, економічне застосування якого — результат виробництва» [6, с. 169–176]. Водночас В. Д. Базилевич дає таке визначення: «Капітал — самозростаюча вартість; вкладення, які дають змогу отримати дохід» [7, с. 256].

Проаналізувавши погляди вітчизняних учених, можемо помітити, що вони розглядають капітал як економічну категорію, яка має свій матеріально-речовий зміст і суспільно-економічну форму. В наведених визначеннях капіталу звернуто увагу

на те, що це одна з форм багатства, яка використовується для нагромадження та задоволення потреб суспільства.

В «Енциклопедії банківської справи України» капітал розглядається з двох боків: по-перше, він виступає як сума грошей, коштів, сукупність ресурсів, які використовуються у підприємстві; накопичені матеріальні ресурси і цінності; по-друге, капітал трактується як економічна категорія, яка виражає історично обумовлені суспільно-виробничі відносини; як вартість, що в результаті використання найманої робочої сили приносить додаткову вартість і зовнішньо виступає як така, яка зростає самостійно. З урахуванням вищесказаного зауважимо: поняття «капітал» є складним і різнобічним, що виявляє себе безпосередньо у сфері економічних відносин та економічної діяльності суб'єктів господарювання, виражає історично обумовлені суспільно-виробничі відносини.

Термін капітал змінювався у часі та визначався економістами по-різному. На нашу думку, суть поняття капіталу залежить від сфери його функціонування та з особливостями формування та завданнями які він виконує.

Складність і багатогранність категорії «капітал» суттєво вплинули на трактування сутності банківського капіталу.

В економічній літературі поняття «банківський капітал» прирівнюється до понять «банківські ресурси», «власний капітал банку», «ресурсна база банку». Така неоднозначність поглядів на економічну сутність категорії «банківський капітал» призводить до певних ускладнень теоретичних і практичних аспектів формування та функціонування капіталу в банківських установах. Тому дана проблема потребує детального вивчення та аналізу. Передусім з'ясуємо зміст такого складного і багатоаспектного поняття, як «банківський капітал».

Діяльність банків пов'язана з фінансовим посередництвом, що зумовлює специфіку їх діяльності, де функції капіталу та його властивості також є специфічними. П. Роуз під поняттям банківський капітал розуміє кошти, які внесені до банку його власниками і складаються в основному з акціонерного капіталу, резервів і нерозподіленого прибутку.

А.М. Мороз вважає, що банківський капітал є власним капіталом банку, який складається зі статутного, резервного та інших фондів, призначення яких полягає у забезпеченні фінансової сталості, комерційної і господарської його діяльності, а також нерозподілених прибутків поточного і минулого років [8, с.41].

На думку Л. О. Примостки, за економічним змістом «капітал банку» — це власні кошти засновників або акціонерів, внесені ними на свій ризик для отримання доходів [9, с.79]. Ризик власників науковець пояснює тим, що рівень доходності капіталу може бути низьким або діяльність призведе до збитків, банк збанкрутує, через що акціонери можуть втратити свої кошти.

Деякі економісти ототожнюють поняття «банківський капітал» і «банківські ресурси». Так, у словнику термінів ринкової економіки за редакцією В. Науменка наведено визначення «банківського капіталу» як сукупності грошових капіталів, які використовуються банком у формі «банківських ресурсів» для кредитно-розрахункових та інших операцій. З таким визначенням погоджується О. Кириченко, який також тлумачить «банківські ресурси як сукупність коштів, які перебувають у розпорядженні банків і використовуються ними для кредитних, інвестиційних та інших активних операцій». Отже, підходи, запропоновані вищеназваними авторами, приводять до визначення банківського капіталу та банківських ресурсів — як коштів, що використовуються для здійснення банківських операцій. На думку О. Дзюблюка, замість поняття «банківські ресурси» доцільніше використовувати поняття «банківський капітал», який більш точно відображає економічний зміст процесу перетворення залучених банком коштів на позичковий капітал. Виходячи з такого твердження, поняття «банківські ресурси» стає синонімом поняття «банківський капітал».

Російські дослідники О. І. Лаврушин, Н. Г. Антонов, М. А. Пессель, Е. Ф. Жуков визначення поняття «банківські ресурси» пов'язують з аналізом пасивних операцій: «...за допомогою пасивних операцій банки формують свої ресурси».

Сучасний підхід відображення присутності банківського капіталу полягає здебільшого у визначенні його соціально-економічної сутності та складових [10, с. 13] при визначенні банківського капіталу через його складові враховуються всі його компоненти, їх призначення та суть, що приводить до всебічного розуміння банківського капіталу.

Вчені А. М. Мороз та М. І. Савлук розглядають банківські ресурси як сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні банків і використовуються для здійснення активних операцій.

Вважаємо, що найбільш вдале трактування названих понять дав М. Д. Алексеєнко, який означив «власний банківський капітал» як кошти та виражену у грошовій формі частину майна, які належать його власникам, забезпечують економічну самостійність і фінансову стійкість банку, використовуються для здійснення банківських операцій та надання послуг з метою одержання прибутку. Тоді як термін «банківські ресурси», визначає кошти, що фактично знаходяться в оперативному розпорядженні банків.

Вище наведені визначення категорії «капітал банку» і «банківські ресурси» є дуже близькими, оскільки йдеться про грошові кошти, які використовуються банком з метою отримання прибутку.

На нашу думку не всі банківські ресурси можуть набувати ознак капіталу. Самозростання вартості й отримання прибутків забезпечують лише ті банківські ресурси, які спрямовані в оборот і безпосередньо використовуються банком для здійснення активних операцій. Тому саме цю частину банківських ресурсів слід вважати капіталом банку. Водночас банківські установи мають ресурси, які не задіяні в обороті «непрацюючий капітал». До них належать: резервний та інші фонди, створені банком; сформовані на вимогу НБУ обов'язкові резерви з обсягу депозитних зобов'язань банків; спеціальні резерви на відшкодування можливих збитків від операцій з цінними паперами. Такі ресурси можуть вважатися потенційним капіталом банку, але реально не є ним, оскільки вони не спрямовані в оборот (відсутній процес самозростання їхньої вартості, у чому полягає головна ознака капіталу) і не приносять прибутку банку. Крім цього, непрацюючий капітал може виникнути в результаті нераціональних і непродуманих інвестиційних вкладень банку. Власне кажучи, це ресурси банку, які були спрямовані на придбання непотрібних або непридатних основних засобів, цінних паперів сумнівних емітентів тощо, відновлення капітальних ознак яких стає можливим лише за наявності відповідного рівня ліквідності таких вкладень. Тому ми підтримуємо позицію М. Д. Алексеєнка, який, зокрема, зазначав: «Банківський капітал є частиною банківських ресурсів, що залучені банками в оборот і використовуються ними з метою отримання прибутку».

Національного банку України у своїх нормативно-правових документах визначає «банківський капітал» як залишкову вартість активів банку після вирахування його зобов'язань.

Подібну думку висловив і Ф. Мишкін, визначаючи капітал банку як «чисті активи, що дорівнюють різниці між сумою активів і зобов'язань банку». В такому трактуванні чітко виявляється лише бухгалтерський підхід до з'ясування сутності капіталу банку, здебільшого лише його складової — власного капіталу, який фактично так обчислюється та використовується у подальших розрахунках економічних і фінансових показників діяльності банку.

На наш погляд, таке визначення капіталу банку є доволі вузьким та не охоплює всієї його складності. Через це для з'ясування змісту даного поняття вважаємо за доцільне розглянути основні його характеристики, що формують

сутність капіталу банку та мають вагоме значення у системі банківського менеджменту.

Капітал банку як накопичена цінність — одна з головних сутнісних його характеристик. З такої позиції банківський капітал слід розглядати як дискретну величину, тобто накопичену цінність банком на певну дату, що виступає у формі запасів грошових коштів, матеріальних, фінансових активів банку в грошовій формі.

Капітал банку виступає як економічний ресурс, який задіяний безпосередньо в діяльність банків і має в своїй основі певні специфічні риси, оскільки:

- банківський продукт має нематеріальний характер (різноманітні послуги клієнтам), його основою при цьому слугує торгівля грошовими ресурсами, які є особливим товаром;
- банки виконують посередницьку функцію на ринку, використовуючи переважно чужі, залучені кошти, на відміну від підприємств інших галузей, діяльність яких базується здебільшого на власних коштах, що робить можливим поєднання банками інтересів кредиторів і позичальників.

До того ж як економічний ресурс капітал банку має значний вплив не лише на здатність банківської установи до існування, а й є визначальним фактором результатів її функціонування в ринковому середовищі країни.

Економічна природа капіталу банку виявляється у такій його характеристиці, як інвестиційний ресурс, призначений для інвестування з подальшим набуттям прав розпорядження та отриманням доходу. З огляду на це банки можуть вкладати свій вільний капітал у прибуткові інвестиційні проекти інших економічних суб'єктів.

Для власників й акціонерів банку капітал є джерелом доходу, що формує їхні достаток і добробут. Зауважимо, що дохід приносить капітал банку саме як економічний та інвестиційний ресурс, спрямований у сферу реальної економіки чи фінансову сферу. При цьому додаткову вартість або прибуток приносить не лише розмір чи вартість банківського капіталу, а безпосереднє його використання. Незалежно від напрямку спрямування капіталу банку (видача кредитів, придбання цінних паперів, надання гарантій, порук та ін.), він завжди потенційно здатний принести дохід власникам за умови ефективного його використання. Економічною базою основного доходу, що приносить капітал банку, є розмір позичкового процента, який встановлює банк на видачу кредитів клієнтам. Тому капітал банку як джерело доходу — це економічна цінність, яка постійно зростає за умов ефективного його використання.

Функціонування капіталу банку безпосередньо пов'язане з фактором часу. Економічна цінність теперішніх і майбутніх доходів щодо використання капіталу є для власників банку нерівнозначною. Через це альтернативні форми тимчасових переваг виникають на всіх стадіях функціонування капіталу банку, що ставить перед власниками проблему вибору, пов'язану з часом його використання. Наприклад, на етапі накопичення капіталу альтернатива тимчасових переваг визначає необхідність вибору між поточним споживанням прибутку банку та його реінвестуванням на поповнення власного капіталу; на етапі використання капіталу як інвестиційного ресурсу тимчасові переваги пов'язані з вибором альтернативних форм вкладення капіталу: короткострокові або довгострокові об'єкти, інструменти інвестування тощо.

Виокремлення у складі капіталу банку складових елементів (власний, залучений та позичений капітали) дає змогу зарахувати банківський капітал до капіталу функціонуючого, а не лише посередницького, головна мета якого полягає у формуванні прибутку банку, доходів його клієнтів у формі дивідендів і процентів та створенні сприятливих умов для подальшого розвитку банку в економічній системі на ринкових принципах, пов'язаних з факторами часу, ризику й ліквідності.

На сучасному етапі розвитку ринкової системи господарювання відбувається зміна в розумінні сутності капіталу банку від його тлумачення лише як власного капіталу банку. Це зумовлено тим, що банківські установи утворюють свою капітальну базу не лише за рахунок внесків засновників, акціонерів, резервів, прибутку та капіталізації його частини (власного капіталу), а й шляхом мобілізації коштів на міжбанківському ринку, випуску власних боргових цінних паперів і залучення коштів на умовах субординованого боргу.

Тому капітал банку необхідно розглядати як вартість всієї сукупності коштів, залучених з різних джерел, призначених для забезпечення нормального стабільного режиму діяльності банківської установи та отримання прибутку. На думку авторів статті, всі грошові ресурси, які має у своєму розпорядженні банк і які спрямовані в оборот, слід вважати капіталом банку, незалежно від джерел їхнього формування.

Банківський капітал це — економічна категорія, яка діє у сфері економічних відносин, між суб'єктами ринку в результаті проведеної фінансово-господарської діяльності [11, с. 60]. Капітал банку — вартість, яка вкладається його власниками в банківську установу і в процесі свого функціонування приносить їм прибуток. Банківський капітал використовується з метою отримання доходу, а його діяльність в економічній системі пов'язана з факторами часу, ризику, ліквідності.

Література

1. Гавкалова Н. Л. Формування та використання інтелектуального капіталу/ Наукове видання. — Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. — 252 с.
2. Тюрго А. Р. Избранные экономические произведения / А. Р. Тюрго. — М.: Изд-во соц.-эконом. литературы, 1961.
3. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. — М.: Соцэкгиз, 1962. — 684 с.
4. Риккардо Д. Сочинения. Т. 1: Начала политической экономии и налогообложения. — М.: Госполитиздат, 1941. — 288 с.
5. Мочерний С. В. Політична економія: навч. посіб. / С. В. Мочерний, О. А. Устенко, С. В. Фомішин, — Херсон: Дніпро, 2002. — 794 с.
6. Гальчинський А. С., Єщенко П. С. Теорія грошей: навч. посіб. / А. Гальчинський. — К.: Вища шк., 2007. — 503 с.
7. Економічна теорія: політекономія: підруч. / за ред. В. Д. Базилевича. — К.: Знання-Прес, 2001. — 581 с.
8. Банківські операції: Підручник. — 3-тє вид., перероб. і доп. / [А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін.]; За заг. ред. А. М. Мороза. — К.: КНЕУ, 2008. — 608 с.
9. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. [Примостка Л.О.]; За ред. Л.О. Примостки. — К.: КНЕУ, 2004. — 561 с.
10. Криклій А. С. Банківський капітал: соціально-економічна суть, склад та призначення/А.С. Криклій, М.О. Боровікова// Фондовий ринок. — 2009. — № 39. — С. 12–15.
11. Васильків Н. Банківський капітал: економічна суть і структура / Н. Васильків // Вісник ТАНГ. — 2004. — № 4. — С. 51–61.

Надійшла до редакції: 26.02.2010